

Jakub Mateusz Jurczyk

Katedra Fizyki Ciała Stałego

Streszczenie pracy doktorskiej pt. „Study of novel precursors for Focused Electron Beam Induced Deposition of Metal Nanowires”

Współczesny rozwój nanotechnologii stworzył potrzebę wprowadzenia godnych zaufania i powtarzalnych metod tworzenia struktur w nanoskali. Depozycja zogniskowaną wiązką elektronów (ang. Focused electron beam induced deposition – FEBID) to metoda nanostrukturyzacji pozwalająca na bezmaskową depozycję trójwymiarowych struktur z rozdzielczością poniżej 20 nm, sięgającą nawet pojedynczych nanometrów. Prosta idea i wszechstronność to główne zalety FEBIDu, dzięki którym znalazł on zastosowanie na wielu różnych polach, włączając w to nanomagnetyzm, plazmonikę, budowę nanoczuJNIków lub końcówek do próbników w mikroskopach ze skanującą sondą oraz do naprawy masek używanych w fotolitografii. Pomimo jej zalet i wielu zastosowań stawia ona wciąż wiele wyzwań związanych z depozycją zogniskowaną wiązką elektronów. Do najważniejszych problemów do rozwiązania należą niska czystość depozytów, mająca swoje źródło w używaniu metaloorganicznych (lub organometalicznych) związków do depozycji metali, oraz tzw. proximity effects (efekty bliskości), obniżające rozdzielczość z jaką można nakładać depozyty.

Ta praca doktorska próbuje odpowiedzieć na wyzwania FEBIDu przez pokazanie rezultatów systematycznych badań różnych związków metaloorganicznych jako potencjalnych prekursorów do depozycji wiązką elektronów. Pochodzą one z trzech grup kompleksów: karboksylanów srebra $\text{Ag}_2(\mu\text{-O}_2\text{CC}(\text{Me})_2\text{Et})_2$, $\text{Ag}_2(\mu\text{-O}_2\text{C}^t\text{Bu})_2$, $\text{Ag}_2(\mu\text{-O}_2\text{CCF}_3)_2$, $\text{Ag}_2(\mu\text{-O}_2\text{CC}_2\text{F}_5)_2$, $\text{Ag}_2(\mu\text{-O}_2\text{CC}_3\text{F}_7)_2$, heteroleptycznych kompleksów rutenowych $\text{C}_3\text{H}_5(\text{CO})_3\text{Br}$, $\text{Ru}(\text{CO})_4\text{Br}_2$ oraz halogenowanych N-heterocyklicznych karbenów złota $\text{Au}(\text{NHC})\text{Me}_2\text{Cl}$, $\text{Au}(\text{NHC})\text{Et}_2\text{Cl}$. Skład chemiczny depozytów wytworzonych przy pomocy karboksylanów srebra zawiera się pomiędzy 34 at.% dla $\text{Ag}_2(\mu\text{-O}_2\text{CC}_3\text{F}_7)_2$ aż do 76 at.% dla $\text{Ag}_2(\mu\text{-O}_2\text{CC}_2\text{F}_5)_2$. FEBID przy użyciu kompleksów rutenowych skutkowało powstaniem depozytów z około 23 at.% metalu, a przy użyciu związków złota z nie więcej niż 16 at.% metalu. Pomiary TEM potwierdziły, że zarówno w przypadku srebra jak i rutenu, wiązania chemiczne pomiędzy atomami metalu a ligandami zostały zerwane. Procentowa zawartość metalu w depozycie zawierającym ruten została później zwiększona za pomocą metody oczyszczania bazującej na

użyciu gazu formującego, co pozwoliło na uzyskanie nawet 83at.% rutenu bez utraty ciągłości strukturalnej depozytu.

Ważną częścią tej rozprawy były metody charakteryzacji własności depozytu: analiza WDS (Wavelength Dispersive X-ray Spectroscopy – spektroskopia rentgenowska z dyspersją długości fali) użyta łącznie z EDS-em (Energy Dispersive X-ray Spectroscopy – spektroskopia rentgenowska z dyspersją energii) do badania składu chemicznego, TEM (Transmission Electron Microscopy – transmisyjna mikroskopia elektronowa) do badania struktury krystalicznej, AFM (Atomic Force Microscopy – mikroskopia sił atomowych) do badania grubości depozytów oraz metoda czteropunktowa pomiaru oporności elektrycznej struktur. Ta praca przedstawia pierwsze użycie termogravimetrii próżniowej (VTGA Vacuum Thermo-Gravimetric Analysis) jako metody pre-selekcji nisko-lotnych związków srebra pod kątem ich własności termicznych. Ponadto, został zaprezentowany opis nowatorskiej metody badania lotnych, naładowanych elektrycznie fragmentów prekursora opuszczających powierzchnię próbki dzięki napromieniowaniu go wiązką elektronów: spektrometrii masowej indukowanej zogniskowaną wiązką elektronów (ang. Focused Electron Beam Induced Mass Spectrometry – FEBiMS). Metoda ta została zastosowana do zbadania trzech związków w stanie stałym: $\text{Ru}_3(\text{CO})_{12}$, $\text{Ag}_2(\mu\text{-O}_2\text{CC}_2\text{F}_5)_2$, $\text{Cu}_2(\mu\text{-O}_2\text{CC}_2\text{F}_5)_4$ oraz jednego związku adsorbowanego na powierzchni próbki z fazy gazowej z ciągłą dostawą nowych molekuł gazu: $\text{W}(\text{CO})_6$. Obie metody (VTGA i FEBiMS) są nowe w dziedzinie FEBIDu i dostarczają ważnych informacji zarówno o termicznych właściwościach prekursorów, jak i o interakcjach pomiędzy fizysoorbowanymi cząsteczkami prekursorów, a wiązką elektronów.

Ostatnia część rozprawy doktorskiej skupia się na rozwoju matematycznego modelowania FEBIDu. Zawiera ona dwie części, z których pierwsza, to rozszerzenie map charakterystycznych częstości poprzez dodanie tzw. parametru rozdzielczości oraz częstości dyfuzji. Druga część analizuje modelowanie ko-depozycji ligandów oraz jej wpływu na procentową zawartość metalu w depozycie. Ten model został skonfrontowany z danymi eksperymentalnymi pokazując jakościową zgodność pomiędzy obliczeniami, a eksperymentem.

Kraków 07.07.2021